

Behoort bij agendapunt 10 Visie immaterieel erfgoed,
vastgesteld in de raadsvergadering van 20 december 2018.

De griffier van de gemeente Teylingen,

Gemeente Teylingen

VISIE IMMATERIEEL ERFGOED TEYLINGEN 2018

November 2018

Gewijzigd ontwerp, 1 november 2018

Dorp, Stad en Land - Twan Jütte
In opdracht van de gemeente Teylingen

VISIE IMMATERIEEL ERFGOED TEYLINGEN

November 2018

Levend verleden

INLEIDING

Immaterieel erfgoed is van belang voor de identiteit en beleving van de gemeente Teylingen. Het levert een belangrijke bijdrage aan de economie, de maatschappij en het toerisme. Lokaal historisch besef draagt bij aan de saamhorigheid en het welzijn in een snel veranderende wereld. De visie op het immaterieel erfgoed moet de inwoners, ondernemers en gemeente een goede basis bieden om gebruik en traditie in Teylingen een toekomst te geven.

Deze visie wordt geïllustreerd met enkele voorbeelden van tradities en gebruiken. Ze geven een indruk van immaterieel erfgoed in Teylingen.

Gebruik en traditie

Immaterieel erfgoed is datgene wat in de gemeenschap als kenmerkend gebruik of traditie wordt gezien. Het is datgene wat de samenleving verbindt, de identiteit definieert en het behouden waard is. Denk daarbij onder meer aan sociale gewoonten, verhalen, rituelen, podiumkunsten, uitdrukkingen, bijzondere kennis van natuur en ambachten. Het gaat om een levende en dynamische vorm van erfgoed, die zich aanpast aan en mee verandert met de tijd. Daaronder vallen in Teylingen onder meer evenementen zoals het bloemencorso en de Kaagweken en tradities zoals het kuipzwammen en carnaval. Ook het gebruik en de inrichting van de geestgronden voor de bollenteelt en van het veenweidegebied voor de veeteelt, zoals Blaarkoppen, horen erbij.

Immaterieel en materieel

Een visie op immaterieel erfgoed gaat (bijna) altijd ook over de materiële manifestatie van dit erfgoed. Het gaat dus niet alleen om de activiteiten zelf, maar net zo goed ook om de wisselwerking met de omgeving. Er is een onderlinge afhankelijkheid tussen immaterieel en materieel erfgoed. Het gaat daarbij om het raakvlak tussen enerzijds gebruiken en tradities en anderzijds de omgeving waarin deze zijn geworteld en daarmee samenhangende objecten. Het verhaal over de traditie van bollenteelt is niet compleet zonder het verhaal van de bollenschuren, bollenvilla's en de invulling van het landschap. Deze visie betreft daarom zowel gebruik en traditie in Teylingen als de weerslag die deze hebben op het landschap en de bebouwing.

In stand houden van immaterieel erfgoed

Immaterieel erfgoed is dynamisch en in ontwikkeling. Gebruik en traditie gaan mee met de tijd. Immaterieel erfgoed wordt behouden door de gemeenschappen en personen die het gebruik of de traditie beoefenen en doorgeven aan volgende generaties. Teylingen draagt bij aan gunstige omstandigheden waarin haar immaterieel erfgoed zich kan ontwikkelen en voortbestaan.

(Materieel erfgoed wordt behouden door het te beschermen tegen veranderingen. Teylingen heeft haar gebouwd erfgoed beschermd door onder andere panden aan te wijzen als gemeentelijke monument of beeldbepalend object in het ruimtelijk beleid.)

Overwegingen

Het immateriële erfgoed maakt deel uit van het collectieve geheugen en draagt bij aan de herkenbaarheid van de gemeente. Immaterieel erfgoed is onderdeel van een lopend en levend verhaal, dat naar de toekomst moet worden doorgegeven en waar nodig een nieuwe invulling of betekenis kan krijgen. Onder erfgoedwaarde wordt in dit verband het belang van gebruik en traditie verstaan als herinnering aan of uitdrukking van culturele, sociale, economische, bestuurlijke of geestelijke aspecten in de samenleving.

De gemeente houdt het erfgoed levend door de in stand houding ervan te ondersteunen en te faciliteren in de brede zin van het woord. Voorbeelden zijn het mogelijk maken van evenementen zoals het bloemencorso, de Kaagweken en de kortebaandraverijen maar bijvoorbeeld ook bij de aanleg van toeristische netwerken door de bollenvelden, het gebied rond de Kagerplassen of over de trekvaart en bij het beheer van groen zoals park Rusthoff en de eendenkooi. Teylingen stimuleert hiermee de waardering voor erfgoed en draagt bij aan het maatschappelijk draagvlak.

Het erfgoed draagt bij aan het karakter van de gemeente en de gemeenschap. Dit verhoogt de leefbaarheid en maakt Teylingen aantrekkelijk voor bewoners en bezoekers. Het is daarmee ook van belang voor de lokale economie.

Doorwerking

Het is de intentie van de gemeente Teylingen om mee te denken over de in stand houding van het immateriële erfgoed en zich in te spannen maatwerk te leveren. Dit betekent, dat de gemeente in haar beleid rekening houdt met de inhoud van deze visie op het immateriële erfgoed óf motiveert waarom er van wordt afgeweken.

Draagvlak en agenda

De visie beschrijft het belang van en is een agenda voor gesprekken over het immateriële erfgoed. Door gebruiken en tradities in kaart te brengen, wil de gemeente het draagvlak voor erfgoed verbreden. Deze visie bouwt voort op eerder door de gemeente uitgezette lijnen ten aanzien van onder meer ruimtelijke ordening, openbare ruimte, natuur, landschap, recreatie en toerisme. Ook is aansluiting gezocht bij regionaal en provinciaal beleid.

Visie

Met de visie wil Teylingen gebruik en traditie onder de aandacht brengen, levend houden en een toekomst geven. Waar mogelijk en nodig zal de gemeente in overleg treden om met inwoners, ondernemers, eigenaren, organisaties, verenigingen, vrijwilligers en beheerders het immateriële erfgoed een toekomst geven. Daarbij gaat het in eerste instantie om de instandhouding van het gebruik en traditie op zichzelf en in tweede instantie om de samenhang met en gevolgen voor materiële aspecten. Daarbij wordt uitgegaan van onderstaande principes:

1. Herkennen en erkennen

Immaterieel erfgoed is niet vanzelfsprekend. Mensen moeten verhalen hebben gehoord. Ze moeten gebruiken en tradities kennen. Herkennen en erkennen zorgen voor draagvlak en vormen de basis voor behoud.

Door het immaterieel erfgoed onder de aandacht te brengen wordt het tastbaar en kunnen mensen het 'een plek' geven. Zo is de Strontrace een evenement met een naam die in eerste instantie moeilijk te plaatsen is. Het is een wedstrijd voor historische vaartuigen die stront van Workum naar Warmond brengen om met bollen terug te varen. Deze race behoort tot de watersporttraditie en

houdt de herinnering aan het zeilen met vracht levend.

2. Levend houden

Het volgende principe is het in stand houden van het immateriële erfgoed. Het is niet genoeg om verhalen op te schrijven om te voorkomen dat gebruiken en tradities verdwijnen. Om het erfgoed levend te houden is naast begrip soms ook ondersteuning nodig. Door te kijken waar eventuele knelpunten zitten en daar waar mogelijk een oplossing voor te zoeken, vervult de gemeente een rol bij het in stand houden van het immateriële erfgoed.

3. Doorgeven

Het laatste principe is het doorgeven van het immateriële erfgoed. Gebruik en traditie vervallen tot folklore als ze geen maatschappelijk draagvlak hebben en niet inspelen op veranderende omstandigheden. Levend immaterieel erfgoed is het waard om te worden doorgegeven aan volgende generaties. Een voorbeeld hiervan zijn de werkzaamheden van de vrijwilligers, die met oog voor natuur- en erfgoedwaarden de parken Rusthoff in Sassenheim en Het Overbosch in Voorhout een nieuwe toekomst hebben gegeven.

Praktisch betekent dit, dat Teylingen immaterieel erfgoed in stand houdt en stimuleert. Teylingen koestert het immaterieel erfgoed als onderdeel van de identiteit. De gemeente faciliteert immaterieel erfgoed actief door bij het opstellen van ruimtelijk, sociaal en economisch beleid rekening te houden met gebruik en traditie. De borging van immateriële waarden moet een vanzelfsprekende plaats hebben in de beleidsvoering en de uitvoeringspraktijk, zodat het immaterieel erfgoed kan voortleven. De gemeente wil waar nodig de regie nemen voor het behoud ervan maar vooral de kracht van de samenleving benutten door in gesprek te gaan en maatwerk mogelijk te maken. Zo houdt de gemeente bij de inrichting van de openbare ruimte van de Herenweg in Warmond en de Teijlingerlaan in Sassenheim rekening met de kortebaandraverij door de trajecten voor deze evenementen zoveel mogelijk obstakelvrij te houden.

Deze visie staat niet op zichzelf, maar sluit aan op eerder tot stand gekomen beleid en initiatieven van de gemeente. Hierbij gaat het onder meer om:

- Structuurvisie Teylingen 2030 "Duurzaam bloeiend"
- Gebiedsprogramma B(I)oeiende Bollenstreek 2016-2020
- Erfgoedlijnen trekvaarten en landgoederen provincie Zuid-Holland
- Recreëren tussen het erfgoed, 2018
- Kerndocument Koers Rijke GroenBlauwe Leefomgeving (Provincie Zuid-Holland, 2017)
- De site www.teylingen-met-elkaar.nl met onder meer verhalen uit de gemeente

Themalijnen

Om verschillende kanten te belichten en verbinding te leggen met de identiteit van Teylingen is deze visie uitgeschreven aan de hand van een zestal themalijnen:

1. Bollen en bloemen
2. Gras en koeien
3. Plassen, vaarten, sloten
4. Tuinen en parken
5. Religie
6. Overige gebruiken en tradities

THEMA 1: BOLLEN EN BLOEMEN

De teelt van bollen en bloemen is onverbrekkelijk verbonden met de identiteit van Teylingen. De teelt veranderde het gebruik en de inrichting van de geestgronden. De bollencultuur heeft geleid tot een spectaculair landschap met bollenschuren, -villa's, zandsloten en heggen, dat aan vele mensen werk biedt en grote aantallen toeristen trekt.

Telen

De bollenteelt is wereldbekend vanwege de velden, die in het voorjaar fel kleuren met de bloei van bloemen zoals tulpen, hyacinten en narcissen. Van oudsher was de bollenteelt een bijverdienste voor boeren en kwekers op de geestgronden. Met de schaalvergroting in de tweede helft van de negentiende eeuw is het gebied veranderd in een bijzonder landschap.

De streek kan bogen op een lange traditie, die begon met de succesvolle vermeerdering van bolbloemen door Carolus Clusius in de botanische tuin van de Leidse universiteit. In de eerste helft van de zeventiende eeuw was met de teelt van exotische bloemen als de tulp veel geld te verdienen. De kennis van bolbloemen en bloembollen is steeds verder uitgebouwd en heeft met de export vanaf het einde van de negentiende eeuw geleid tot een zeer succesvolle specialisatie.

De uitgestrekte velden vormen een open landschap met lange kavels gescheiden door sloten, smalle wegen en hagen. Bomen zijn vooral te vinden op de erven en langs doorgaande routes. Tuinbouw is zo goed als verdwenen, fruitbomen zijn gerooid en weideland is gescheurd om het geschikt te maken voor de bollenteelt met in elk seizoen een ander aanzien. De kleurige velden zijn kort te zien. Daarna worden de bloemen gekopt en kleurt het landschap groen. Na het rooien van de bollen zijn de velden kaal. In de herfst worden nieuwe bollen geplant, waarna de velden bedekt worden met stro om stuiven te voorkomen en de aanplant te beschermen tegen vorst.

Verwerken en verhandelen

Het verwerken van de bollen is onverbrekkelijk verbonden met de teelt. Na het rooien volgt het schoonmaken, pellen, sorteren, conditioneren en verpakken van de oogst. Tegenwoordig gebeurt dit in loodsden met verwerkingsruimtes en opslag voorzien van geautomatiseerde klimaatbeheersing. Aan de buitenkant is het functioneren nauwelijks af te lezen. Bij de traditionele schuren is dit anders. De oudere schuren zijn in wezen een afgedekte stelling met gevels voorzien van openslaande deuren of ramen voor een natuurlijke klimaatbeheersing. Met de komst van elektriciteit in de jaren twintig gingen kwekers over op het drogen met warme lucht en werden gevels voorzien van roosters om lucht aan en af te voeren.

De bollen zijn voor een groot deel bestemd voor de export. De bollen, waaronder allerlei tulpen-, hyacinten- en narcissenvarianten, worden sinds een ruime eeuw wereldwijd verhandeld. Het succes van de handel is onder andere af te lezen aan de rijke architectuur van de oudere schuren en vele villa's waaronder Sunbeam en Anna Margaretha in Sassenheim.

Gevolgen

Dit betekent onder meer:

- De bollenteelt met het open landschap van de velden en de historische agrarische bebouwing is van groot belang voor de identiteit en beleving van Teylingen;
- Geen bollenvelden zonder telers die het ambacht beoefenen;
- De traditionele manifestatie van de bollenteelt in de historische bollenschuren en villa's kan alleen behouden worden met passend gebruik;
- Het aanleggen en aaneenschakelen van recreatieve routes en belevingspunten (wandelen,

fietsen, varen) biedt kansen voor de versterking van de beleving van de bollenteelt en de waardering voor het erfgoed.

THEMA 2: GRAS EN KOEIEN

Het boerenbedrijf in het veenweidegebied rond de Kagerplassen is net zo kenmerkend voor de identiteit van Teylingen als de bollenvelden. Het landschap getuigt van eeuwen boerengebruik. Het is traditioneel boerenland waar van oudsher koeien grazen, zoals de zeldzame soort Blaarkoppen. Deze koe werd gebruikt voor het maken van boter en Leidse kaas. De Lakenvelder koe is recent geïntroduceerd in het Teylingse landschap. Het is eveneens een traditionele koe die past binnen de kleinschalige veehouderij rondom de plassen en op de landgoederen.

[Een traditioneel landschap](#)

Het traditionele boerenbedrijf rond de Kagerplassen vindt plaats in een landschap, waaraan de schaalvergroting en ruilverkavelingen grotendeels voorbij zijn gegaan. Het eeuwenlange samenspel tussen gebruik en natuur heeft geleid tot een traditionele vorm van boeren. Het landschap met zijn fijnmazige verkavelingspatronen is terug te voeren op de middeleeuwse ontginning. Bijzonder is de aanwezigheid van meerdere poldereilanden met weides, die alleen over het water te bereiken zijn zoals de Zwanburgerpolder en de Tuinder- of Kogjespolder. Dit is geen plek voor grootschalige agrarische bedrijven. Dit is land voor boeren die zelf boter en kaas maken of vlees verkopen. Zij passen in de kleinschalige traditie van het natte veenweidegebied, waarin nog altijd Blaarkoppen worden gehouden en ook ruimte is voor Lakenvelders.

Om in dit kleinschalige en natte landschap te kunnen boeren zijn nevenactiviteiten van oudsher onderdeel van de bedrijfsvoering. Water gerelateerde activiteiten zoals het verhuren van ligplaatsen komen voor. Vandaag de dag spelen boeren ook in op natuur- en landschapsbeheer ten behoeve van onder meer weidevogels. Die hangen sterk samen met de maatschappelijke behoefte aan recreatie en beleving, waarvoor onder meer wandel- en fietsroutes worden aangelegd.

Molenaars hebben eeuwenlang bijgedragen aan het beheersen van de waterstand in het waterrijke boerenland. Vandaag de dag houden zij de herinnering hieraan levend door het beheren van de overgebleven molens zoals de Zwanburgermolen en molen De Kok. Het Nederlandse molenaarsambacht is bijgeschreven op de Representatieve Lijst van Immaterieel Cultureel Erfgoed van de Mensheid van UNESCO.

Opgaand groen is in dit open landschap traditioneel te vinden langs de wegen, rond de boerderijen en in de vorm van koebosjes (pestbosjes) tussen de weiden. Van recenter datum is de beplanting op de recreatieterreinen.

Bijzonder is de grote zeventiende-eeuwse eendenkooi bij Warmond. In het kooibos is een plas met vangpijpen aangelegd om eenden te vangen. De kooi is honderden jaren lang bedrijfsmatig in gebruik geweest, maar wordt tegenwoordig ook beheerd met het oog op natuurwaarden en voor educatieve doeleinden. Het is een voorbeeld van veranderend gebruik met behoud van traditionele waarden dat kenmerkend is voor dit gebied.

Gevolgen

Dit betekent onder meer:

- Het traditioneel boerenbedrijf is van belang voor het beheer van het open weidelandschap;
- Geen traditioneel weideland met koeien zonder boeren;
- Duurzaam boeren kan niet zonder nevenactiviteiten zoals productie en verkoop van eigen producten, recreatief medegebruik en natuurbeheer. De verkoop van streekproducten zorgt voor versterking van de lokale economie en behoud van het ambacht kaasmaken en andere zuivelproducten. Het Nederlandse ambacht van boerenkaas maken is bijgeschreven op de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland.;
- Het aanleggen en aaneenschakelen van recreatieve routes en belevingspunten (wandelen, fietsen, varen) biedt kansen voor de versterking van de beleving van het weidelandschap en de waardering voor het erfgoed.

THEMA 3: PLASSEN, VAARTEN, SLOTEN

Het netwerk van kreken, plassen, sloten en vaarten wordt van oudsher intensief gebruikt. De vaarroutes waren net als elders in Nederland de levensaders van het goederenvervoer. Met de opkomst van trein en auto verdwenen de vrachtvervoerders van het water. Alleen de landbouw op de poldereilanden in de plassen vaart nog met dieren en producten. Toch is nog steeds veel te doen op het water. Tegenwoordig maakt de pleziervaart druk gebruik van het waternetwerk. In het verlengde van de watersport worden in Warmond evenementen georganiseerd zoals de Kaagweken en de Schippertjesdagen.

Watersport

De starttoren bij het verenigingsgebouw van watersportvereniging De Kaag is een ijkpunt voor watersporters. Met de oprichting van De Kaag gaat de georganiseerde watersport meer dan een eeuw terug. Ook in de eeuwen daarvoor werd gevaren als tijdverdrijf, maar rond het begin van de twintigste eeuw nam de pleziervaart sterk toe. De mensen brachten hun vrije tijd steeds meer op het water door en organiseerden zich in verenigingen.

Mede vanwege de nabijheid van Leiden is dit een van de oudste watersportgebieden. Op allerlei plekken zijn in de loop der tijd ligplaatsen en havens aangelegd. Boeren met land aan de rand van de plas verhuren ten behoeve van recreanten ligplaatsen voor woonboten. Vanuit Warmond varen rondvaartboten over de plassen. Sinds de eeuwwisseling heeft het varen met sloepen een grote vlucht genomen.

Tot midden twintigste eeuw was er veel goederenvervoer over het water. Stichting Zeilvaart Warmond houdt dit verleden levend met wedstrijden en evenementen voor historische zeilende bedrijfsvaart met schepen, die vroeger werden gebruikt voor het vervoer van en naar de Bollenstreek. Voorbeelden zijn de Turfrace en de Strontrace. De Turfrace start in Warmond en heeft als doel zo snel mogelijk zeilend, roeiend en jagend een lading turf uit Vinkeveen terug te brengen. Bij de Strontrace varen authentieke zeilschepen zakken mest van Workum naar Warmond. Na het lossen van de zakken op de kade van park Groot Leerust gaan de schepen retour. De Strontrace is per oktober 2018 bijgeschreven op de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland.

De pleziervaart heeft ook zijn eigen tradities. Een boom aan de Sprietlaeck in de Klein-Hemmeerpolder werd door zeilers gebruikt als baken. Bij het passeren hiervan werd een oorlam

gedronken. Deze traditie was aanleiding voor de oprichting van het Genootschap de Jeneverboom. Dit gezelschap kleedt zich voor de feestelijke opening van het watersportseizoen in 19e-eeuwse pakken en heft bij de boom een glas Warmonds Kaagwater (jenever).

Scheepsbouw

Met de bouw van de historische scheepstimmerwerf Klaas Hennepoel aan de Haarlemmertrekvaart heeft Teylingen sinds kort ook een werf voor traditionele schepen. Het doel is het oude scheepsbouwambacht nieuw leven in te blazen. De werf repareert oude vaartuigen en is ondertussen begonnen met de bouw van schepen. Recent legde de burgemeester de kiel voor de reconstructie van een overnaads boeierjacht, dat wordt gebruikt om te onderzoeken hoe dit soort boten in de achttiende eeuw werd gebouwd. Deze nijverheid past goed bij de belevingsroute, die de trekvaart tegenwoordig is.

Zwemmen en schaatsen

Hele generaties hebben leren zwemmen in het water van de plassen en vaarten. Het water achter Huis Ter Leede in Sassenheim bijvoorbeeld werd gebruikt als openluchtzwembad. Dit soort voorzieningen is ondertussen in onbruik geraakt, maar met de inrichting van het recreatiegebied op eiland Koudenhoorn is gezorgd voor een zwemgelegenheid aan Het Joppe.

Ook in de winter zorgt het water voor vertier. Leren schaatsen op De Leede of de ijsbanen van Warmond en Voorhout is al decennialang een begrip. Als de vorst lang genoeg aanhoudt, wordt de klassieke Molen- en Merentocht uitgezet. Deze toertocht voert over de Kagerplassen en gaat verder richting onder meer de Braassemermeer.

Gevolgen

Dit betekent onder meer:

- Het varen op en recreëren aan de plassen, vaarten en sloten is van grote betekenis voor de identiteit;
- De Kagerplassen en trekvaartroute zijn de dragers van het netwerk voor de watersport;
- Voor een levendige watersport zijn aanvoerroutes, ligplaatsen, havens en passantenplekken nodig;
- Het aanleggen en aaneenschakelen van recreatieve routes en belevingspunten (wandelen, fietsen, varen) biedt kansen voor de versterking van de beleving van het water en de waardering voor het erfgoed.

THEMA 4: TUINEN EN PARKEN

Het voormalig binnenduingebied is een aangenaam landschap om te wonen en verblijven. Dit is een reden, waarom hier vanaf de tweede helft van de 17^e eeuw veel landgoederen en buitenplaatsen zijn aangelegd. Hier vonden kooplieden en aristocraten uit de vervuilde steden een plek om de zomermaanden door te brengen op het schone platteland. De bewoners hadden een mooie grote tuin of zelfs een park om te wandelen en te verpozen. Een aantal daarvan is behouden gebleven en openbaar toegankelijk. Om die reden zijn ze van belang voor recreatie en de identiteit van Teylingen.

Wandelen en verpozen

Het groen van de landgoederen en buitenplaatsen is in eerste instantie voor privégebruik aangelegd, maar ondertussen voor een aanzienlijk deel publiek toegankelijk. Iedereen kan er wandelen en verpozen. De tuinen en parken herinneren aan een rijk verleden. Ze waren in de eerste plaats een representatieve plek voor vermaak met daarbij productieland zoals akkers, weilanden, boomgaarden en moestuinen. Deze opzet is in een aantal gevallen nog goed herkenbaar. Landgoed Oostergeest is een goed voorbeeld van een landgoed met park en velden rond een statig huis, waarlangs een publieke wandelroute loopt.

Andere tuinen en parken zijn in hun geheel openbaar. Park Groot Leerust is een deel van een voormalige tuin met een theekoepel en tegenwoordig een publiek park. Hetzelfde geldt voor het landschapspark rond 't Huys te Warmont. Bij Rusthoff en Overbosch zijn de huizen verdwenen, maar is de groenaanleg behouden en heringericht voor nieuw gebruik. Dit geldt ook voor het terrein van het voormalige kasteel Dirks Steenhuis in Warmond, waarop tegenwoordig de kinderboerderij te vinden is. Het gebruik van dit kenmerkend groen is niet alleen van belang voor het in stand houden van deze bijzondere plekken in de ruimtelijke structuur, maar ook voor het traditionele gebruik. Het zijn plekken voor lering en vermaak. Mensen kunnen er wandelen en deelnemen aan (kunst) activiteiten. Tegenwoordig kan iedereen genieten van dit groen.

Gevolgen

Dit betekent onder meer:

- De landgoederen en buitenplaatsen herinneren aan het rijke verleden van Teylingen en zijn belangrijk als bijzondere plekken en herkenningspunten in het landschap en de dorpen;
- De landgoederen en buitenplaatsen hebben een eigen rol in het beheer van het landschap;
- Gebruik en het functioneren als (openbaar) groen, is van belang voor de instandhouding;
- Het aanleggen en aaneenschakelen van recreatieve routes en belevingspunten (wandelen, fietsen, varen) biedt kansen voor de versterking van de beleving van de kastelen, landgoederen en buitenplaatsen en de waardering voor het erfgoed.

THEMA 5: RELIGIE

Kerkgenootschappen zijn gemeenschappen met een grote rol in het maatschappelijk leven. Kerken zijn van oudsher zowel plekken van betekenis en verbinding als herkenningspunten met belang voor de ruimtelijke identiteit van de gemeente. Door de ontkerkelijking staan zowel de gemeenschappen als de gebouwen onder druk. Het behoud van religieus erfgoed is een opgave.

Katholiek en protestants

Teylingen ligt in een gebied, waarin katholiek én protestants van oudsher naast elkaar bestaan. Beide geloofsrichtingen zijn in de gemeenschap geworteld. De Kleine Kerk met als pastorie het Boerhaavehuis en de Sint Bartholomeus in Voorhout, de dorpskerk en de Sint Pancratius in Sassenheim, de protestantse kerk en de Sint Matthias in Warmond getuigen hiervan.

In het verleden had elke geloofsrichting zijn eigen verenigingen, organisaties en voorzieningen. Vroeger werden veilingen, processies en bedevaarten georganiseerd. Dit soort activiteiten is ondertussen grotendeels verdwenen. Met afnemende aantallen gelovigen loopt de rol van religie in het openbare leven terug. Wat blijft zijn herinneringen aan het religieus verleden. Een herkenbaar voorbeeld is de oude toren met resten van de bijbehorende kerk aan de Laan van Oostergeest in

Warmond. Het terrein van het voormalig Sint Ursulaklooster aan de Klinkenberg springt minder in het oog, maar is aangewezen tot archeologisch monument. Het park Overbosch hoorde voorheen bij het buiten Schoonoord, dat in gebruik is geweest als seminarie. Ook het Kloostermuseum in Voorhout en het Klokken- en torenmuseum in de dorpskerk van Sassenheim en de daarin tentoongestelde verzamelingen dragen bij aan het levend houden van religieuze herinneringen.

Gevolgen

Dit betekent onder meer:

- Religie is van oudsher verworven met het maatschappelijk leven en daarmee van belang voor de identiteit en beleving van Teylingen;
- Religieuze gebouwen zijn het behouden waard als getuigen van de religieuze traditie en als ijkpunten in het landschap en de dorpen;
- Het aanleggen en aaneenschakelen van recreatieve routes en belevingspunten (wandelen, fietsen, varen) biedt kansen voor de versterking van de beleving van religieus erfgoed en de waardering ervoor.

THEMA 6: OVERIGE TRADITIES EN GEBRUIKEN

De eerdergenoemde themalijnen worden in de visie geïllustreerd met enkele voorbeelden van tradities en gebruiken. Ze geven een indruk van immaterieel erfgoed in Teylingen. Naast de voorbeelden die in de tekst van de visie zijn genoemd zijn er nog een aantal voorbeelden van overige tradities en gebruiken. De visie heeft niet het doel uitputtend te zijn.

Bloemencorso

Het Bloemencorso is optocht met wagens begeleid door muziekkorpsen, die in het voorjaar een route rijden van Noordwijk naar Haarlem. Blikvangers zijn de praalwagens. Deze zijn versierd met bolbloemen. Het op de wagens steken van de bloemen in de dagen voor de optocht begint met een officiële 'eerste steek' en is een gebeurtenis op zich. De wagens worden versierd op basis van een thema. Voorafgaand aan de stoet is er een kindercorso. Om deel te kunnen nemen moeten kinderen hun fiets, kar of step versieren met een bloemenpakket. Het jaarlijkse corso is een gebeurtenis, waaraan honderden vrijwilligers werken en waar grote aantallen toeschouwers op af komen.

Carnaval

In Voorhout en Sassenheim wordt carnaval uitgebreid gevierd. Er zijn verschillende verenigingen, feestavonden, optochten en missen. Voorhout is bekend vanwege het kuipzwammen, dat wordt verzorgd door een gilde van de plaatselijke carnavalsvereniging. Zo'n twee weken voor carnaval staan er zes zogenaamde zwammers in een grote ton om, zoals dat heet, wat zich in Voorhout afspeelt van een lach te voorzien.

Kortebaandraverij

Aan het begin van de zomer vinden in Sassenheim en Warmond kortebaandraverijen met paarden plaats. Op de Teijlingerlaan en de Herenweg wordt daarvoor met zand op de straat een parcours uitgezet van zo'n 300 meter, waarover steeds twee sulky's tegen elkaar uitkomen in een afvalrace.

Kaagweken

De Natte en de Droge Kaagweken zijn traditionele feesten rond de plassen. De Droge Kaagweek vindt jaarlijks eind juni plaats in het oude centrum van Warmond met optredens en activiteiten zoals tobbetje steken en Ter land, ter zee en in de Lee. De Natte Kaagweek in juli is de oudste zeilweek van het land met wedstrijden in verschillende klassen aangevuld met feesten op de wal.

Gevolgen

Dit betekent onder meer:

- De overige plaatselijke tradities en gebruiken zijn kenmerkend voor de gemeenschappen en versterken de identiteit van de dorpen;
- De gemeente verleent waar nodig medewerking om deze tradities en gebruiken levend te houden. Bij de inrichting van de Teijlingerlaan en de Herenweg houdt de gemeente bijvoorbeeld rekening met de kortebaandraverijen.